

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. דאפיך מיפך כלבא בזקירא וגדיא בסריכא ... פטור מנזק שלם וחייבין בחצי נזק.. 1
- ב. הכלב שנטל אתמר ר' יוחנן אמר אשו משום חציו..... 1
- ג. הכלב שנטל חררה כו' ... דאדייה אדויי דעל חררה משלם נזק שלם ... משלם חצי נזק דאנחה אנוחי על חררה ועל מקום גחלת משלם נ"ש..... 3
- ד. גמל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנווני והדליק את הבירה בעל גמל חייב..... 4
- ה. הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב ... בנר חנוכה ... במסכסכת כל הבירה..... 5
- ו. המדליק את הגדיש והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור..... 6
- ז. השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ... כשמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב..... 6

דף כב.

א. דאפיך מיפך כלבא בזקירא וגדיא בסריכא ... פטור מנזק שלם וחייבין בחצי נזק

כבר התבאר לעיל דף כא: שמה שהתבאר שהכלב והגדי שקפצו מראש הגג למטה והזיקו, ה"ז בדין רגל¹ זהו בקפצו מראש הגג למטה, אבל אם קפצו מלמטה למעלה לראש הגג, יש אומרים² שבכל אופן פטור לגמרי שאנוס הוא, משום שאין דרכם בכך כלל, ויש אומרים³ שאם נסרך הכלב וקפיץ הגדי ה"ז בדין רגל, ואם שינו בקפיצתן ה"ז בדין קרן.

ב. הכלב שנטל אתמר ר' יוחנן אמר אשו משום חציו

¹ שו"ע ונו"כ שצ"ב, שמועדים לכך, ונראה שדינם בדין רגל כמו ארי ודוב וכו', וכמו שנתבאר לעיל דף טו:.

² טור סימן שצ"ב בשם הרא"ש.

³ שו"ע שם סעיף יב, כדעת הרמב"ם ועי' טור וב"י ודרישה וט"ז מ"ש בדברי הרמב"ם.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

חומר באש מבשאר אבות נזקי ממון, שיש לפעמים באש⁴ משום חציו, והיינו כאילו ירה חץ והולך מכחו ומוזיק במקום אחר, ואז דינו כאדם המוזיק, וחייב גם בד' דברים⁵ כשחבל באדם, ואם המית אדם חייב מיתה⁶. ויש אומרים⁷ שבאופן זה חייב גם על הטמון. ויש להסתפק אם חייב גם בשונג ובאונס⁸ כדין אדם המוזיק⁹.

ויש שאינו חייב¹⁰ באש אלא משום ממון, ואז אינו חייב אלא נזק כדין ממון שהוזיק, וגם פטור על הטמון. ומ"מ חייב גם על הכלים, ואפילו על דברים שאינם עומדים להנזק ע"י אש ונתקלקל מחמת האש.

⁴ ובדין חיוב בד' דברים באבנו סכינו ומשאו, משמע בנ"י שחייב בחציו ממש, ואילו לפירוש הרא"ה דהוי אש דממונו פטור מד' דברים, ובאור שמח פ"ד מה' נז"מ מדייק גם מלשון הרמב"ם שפטור מד' דברים, ועי' גידולי שמואל.

⁵ שו"ע שם תיח' יז, והיינו בלא כלו חציו, כמו שיתבאר להלן, ועי' סמ"ע שם ס"ק כג לענין בשת

⁶ סמ"ע שם ס"ק כב (ויש לעיין לדעת הרמב"ם שגם באש דחציו פטור על הטמון, אם חייב מיתה באדם טמון), ועי' מנ"ח מצוה נג.

⁷ שו"ע ונו"כ שם יג, ואין כן דעת הרמב"ם, וכתב המנ"ח שאם הצית בגדיש ממש הו"ל אדם המוזיק ממש, ולכו"ע חייב אף בטמון.

⁸ עיין פתחי חושן חלק ו פרק ט הערה ב שכתב ולא מצאתי בהדיא באש שיש בו משום חציו אם חייב גם בשונג ובאונס, שלא מצינו שריבתה תורה שונג ואונס אלא באדם המוזיק ממש, אבל לא בשאר אבות, ומ"מ מדמחייב בד' דברים משמע שדינו כאדם ממש, וכבר דנו האחרונים למה חילקו באבות בין אדם לאש, ולפי"ז חייב גם באונס ושונג, ובנ"י בסוגיא דאשו משום חציו כתב להסביר שהעלה הכתוב כאילו היו חציו מכוונים ע"ג הקשת והקשת בידו ולא נתכוין לוורקם, אלא שפשע והלכו מכחו מאליהן שלא בכונה, ומדכתב שפשע לכאורה משמע שבאונס ושונג פטור, אלא שדוחק הוא (שוב ראיתי שכ"כ מהר"ץ חיות שם), וראיתי בשם אחד מהראשונים שכתב שאשו משום חציו אמרו ולא חציו ממש, ואפשר שגם הנ"י סובר כן, ובתרומות הכרי סימן שצב כתב שאש באונס פטור, ואפי' נודע לו אח"כ והיה יכול לגדרה, וצ"ע, ועי' חלקת יואב חו"מ סי' ז.

⁹ ועפ"י צריך לומר דרוח שאינה מצויה חשיב בגדר אונס גמור, דאל"ה הרי אדם חייב באונס סתם, ולדעת המחייבים בנפל מן הגג ברוח שאינה מצויה כבר כתבתי בפרק א שיש צד פשיעה או שיש לחלק בין רוח לרוח, עיין שם.

ושמעתיה להסביר דהא דאשו משום חציו היינו דוקא בפשיעה, שע"י הפשיעה נעשה חציו דאדם, אבל באש באונס, לא נעשו חציו כלל, ועי' אולם המשפט, וראיתי בספר מאורי אש פרק ג שהקשה ג"כ לדעת התוס' שבאש חייב מיתה ובד' דברים משום דהוי ככחו ממש, א"כ מ"מ פטור ברוח שאינה מצויה, ואין לומר דדוקא בהזיק בגופו ממש אמרינן אדם מועד משום שהיה עליו להתגבר על רוח שאינה מצויה, שמדברי הראשונים משמע שהחויב הוא משום שהיה לו להזהר שלא לעלות (עי' פרק א), והסביר שאף לר' יוחנן חיוב אש הוא משום חסרון שמירה, דומיא דשורו, אלא דשאני אש שאינו בר הזיק רק בכח אחר מעורב, ולכן אם אינו יכול להזיק כי אם ע"י רוח שאינה מצויה אין כאן חסרון שמירה, ומיישב בזה מה שנתקשו האחרונים אמאי חשיב התנא אש ואדם המוזיק בב' אבות, ועי' פרק ו הערה ח מדברי האחרונים בדין חיוב ברגל מדין אש. בפתחי חושן שם הערה ב

¹⁰ שו"ע שם, וכמו שיתבאר. ועי' קהלות יעקב ב"ק סי' יט בדין חיוב באש מדד"ג.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ונראה שהמפעיל מכונה חשמלית ונגרם קצר ויצאה אש והזיקה, דהוי כאש דאונס ופטור מדין אש, ואפשר שאפילו פשע בהפעלת המכשיר, לגבי האש הוי כרוח שאינה מצויה¹¹.

ג. הכלב שנטל חררה כו' ... דאדייה אדויי דעל חררה משלם

נזק שלם ... משלם חצי נזק דאנחה אנוחי על חררה ועל

מקום גחלת משלם נ"ש

כבר התבאר לעיל דף יח. ודף כא: שכלב שנכנס לחצר חבירו ונטל משם חררה (עוגה או חלה) ועליה גחלת, והלך לגדיש ואכל החררה וע"י הגחלת נדלק הגדיש, על החררה חייב בעל הכלב¹² מדין שן¹³, ועל שריפת הגדיש, אם הניח הכלב את החררה עם הגחלת על הגדיש, ונתפשטה האש לשאר הגדיש, משלם על מקום הנחת הגחלת נזק שלם כדין רגל¹⁴, ועל שאר הגדיש חצי נזק כדין צרורות¹⁵.

¹¹ . פתחי חושן שם הערה ב

¹² כל זה, שאין בעל הגחלת חייב, כששמר על גחלתו שמירה מעולה, והכלב חתר ונכנס ולקח החררה עם הגחלת, כמו שיבואר להלן דף כג. בעוה"ת. אבל כשלא שימר גחלתו הרי גם הוא חייב עליו מדין אש. ולכן יש אומרים שבעל הכלב משלם על מקום הגחלת. ועל שאר הגדיש חייב בעל הגחלת לבדו. ויש אומרים שבעל הגחלת הוא שותף לנזק. ובאופן שבעל הכלב חייב נזק שלם אילו שמר זה גחלתו, עתה משלם כל אחד החצי, ובמקום שבעל הכלב משלם חצי נזק, משלם עתה רביע הנזק ובעל הגחלת משלם ג' חלקים.

¹³ שו"ע ונו"כ שצב א, והיינו שאם אכלה בגדיש של בעל החררה, ה"ז שן בחצר הניזק וחייב, ואם בגדיש של אחר, אף על פי שנמלה מחצר הניזק, פטור בעל הכלב מדין שן, אבל חייב מה שנהנית. והמאירי כתב שה"ה אם הגדיש בקרקע של חבירו ואכלה בתוך הגדיש, דינו בחצר הניזק דדמיא לאכלה מגב חבתה, עיין שם.

¹⁴ שו"ע שם, ודוקא בגחלת שע"ג חררה, דאורחיה הוא ליטול חררה עם גחלת שעליה, וכשהניח הכלב את הגחלת הרי זה כהזיק בגופו כדרכו. וכתב בערוה"ש דאע"פ שהגחלת מונחת על החררה, הרי קיי"ל כל המחובר לגופו כגופו, וה"ז כהניח הגחלת עצמו, אבל כשנטל הכלב חפץ אחר שאין דרכו ליטול ועליו גחלת והניחו על הגדיש, שוב אין כאן דין רגל, וממילא גם לא דין צרורות, ובעל הכלב פטור מכלום, לדעת הפוסקים שאין דין אש בבהמה. ונראה עוד שאם הזיק הכלב בגחלת ברה"ר, הו"ל רגל ברה"ר ופטור בעל הכלב, אא"כ הוא בדרך משונה שמדין קרן חייב אף ברה"ר

¹⁵ משום דקיי"ל כר"י דאישו משום חציו, הרי שאש המתפשט מכחו של המדליק בא, ה"נ האש המתפשט מכח הנחת הכלב, ה"ז חציו ככחו של הכלב, וממילא הו"ל בצרורות (ולפי"ז באופן דכלו חיציו גבי אדם, ה"ה בכלב דלא מיקרי צרורות, וצ"ע). אבל לר"ל שאין באש משום חציו, ממילא אין באש כלבו משום צרורות. ומבואר בראשונים שאם הניחו בדרך משונה הו"ל בצרורות משונה.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לא הניח הכלב את החררה עם הגחלת אלא זרקו, יש אומרים שמשלם על כל הגדיש חצי נזק¹⁶, וכן כשהיה מגרר החררה עם הגחלת בכל מקום הגדיש¹⁷, ויש אומרים שעל מקום הגחלת משלם חצי נזק, ועל שאר הגדיש פטור¹⁸.

ד. גמל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנווני והדליק את הבירה בעל גמל חייב

גמל שהיה עובר ברה"ר טעון פשתן¹⁹, ומחמת שהיה טעון יותר מדאי נכנס הפשתן לתוך חנות שהיה שם נר דולק, ונדלק הפשתן מן הנר, ומן הפשתן נשרף הבית, אם נדלק כל הבית מן הפשתן, כגון שהיה הגמל מהלך על פני כל הבית²⁰, או אפילו עמד אלא שהיה משא הפשתן גדול ומן הפשתן נדלק

¹⁶ רמ"א ונו"כ שם, ומדבריו משמע שמדין צרורות הוא, וכלישנא קמא דרש"י. ומדנקט משלם, והיינו חיוב גמור, משמע דהוי צרורות כאורחיהו, דאי צרורות משונה הרי כתב בשו"ע סימן ז' סעיף ז' דהוא בעיא דלא איפשיטא, וצריך לומר כמ"ש בש"מ בשם הראב"ד דלאו דוקא זרקא, אלא אכלה החררה ומתוך כך ניתזה הגחלת, ולכן הוי צרורות כאורחיהו. וגם על שאר הגדיש חייב מדין צרורות, כיון דקיי"ל כר"י דאשו משום חציו, א"כ גם שאר הגדיש הוי כח כחו, וקיי"ל דכח כחו ג"כ בדין צרורות. ובלשון אחר פירש"י דהוי קרן משונה, ולפי"ז הח"צ הוא כדין קרן תמה, וכן פירש המאירי, ולפי"ז רק על מקום הגחלת דינו כקרן תמה, אבל על שאר הגדיש הוי"ל צרורות משונה והוא בעיא דלא איפשיטא

¹⁷ כן נראה לדעת הטור והרמ"א, דגם זה בכלל צרורות, מיהו אפשר שבאופן זה מיקרי כל הגדיש מקום הגחלת. והמאירי רצה לומר שחיוב זה הוא בכלל בור המתנגלגל, ולפי"ז חייב מדין רגל, ודחה פירוש זה, דכיון שדרך שנוי הוא, אין בור בדרך שנוי, ודבריו צ"ע. פתחי חושן חלק ו' פרק ט' הערה מא

¹⁸ שו"ע שם, וכדעת הרמב"ם, וכבר תמחו עליו האחרונים. והסמ"ע כתב דהח"צ שעל מקום הגחלת הוא או מדין צרורות או מדין משונה, ועי' ב"י, ב"ח וערוה"ש מ"ש ביישוב דברי הרמב"ם.

¹⁹ שו"ע ורמ"א תיח יב

²⁰ והיינו במסכת שפירשו בגמרא, וחיובו של בעל הגמל הוא כדין כלב שנמל חררה דלעיל, ובאופן זה כל הבית הוא מקום הגחלת, ולכו"ע חייב נזק שלם, ומשמע שגם בזה חיובו משום רגל, כמו גבי כלב. אלא שיש לעיין דאי מדין רגל, הרי רגל ברה"ר פטור. והפנ"י כתב דהוי כהתיזה צרורות ברה"ר והזיקה ברה"י. וסברתו נכונה על שאר הבית, אבל על מקום הדליקה דלאו מדין צרורות הוא אלא מדין רגל, לכאורה לא שייך סברא זו. ואפשר דבית שבצדי רה"ר הוי דומיא דצדי הרחבה שדינו כחצר הניזק, ואף על פי שיש לבחמה רשות להלך ברה"ר, כיון שגם הבית עומד שם ברשות. והרמב"ם כתב בטעם חיובו של בעל הגמל מפני שהרבה במשאו, ולכאורה לא הוצרכו בגמרא למעם זה אלא אליבא דר"ל, אבל אליבא דר"י הטעם פשוט משום חציו, וכמ"ש התוס' שם (וגם המאירי בפ' הכונס הוסיף דאע"פ שלא פשע בעכבת הגמל, כיון שעמדה להטיל מימיה שאינו יכול להעבירה, וגם זה לכאורה רק אליבא דר"ל), וצריך לומר שלולא טעם זה לא היה בעל הגמל חייב משום אשו דגמל, שהרי על אש דבהמתו פטור, אלא משום שפשע בריבוי המשאוי, ומתוך כך נכנס לחנות, שוב הו"ל כאש דממונו שחייב כשלא שמרו, אבל נראה פשוט שאפילו לא הרבה במשאוי אלא שהגמל נכנס

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

על פני כולו, חייב בעל הגמל בנזקי הבית נזק שלם. עמד הגמל במקומו והדליק במקום אחד, ומשם נתפשטה האש לכל הבית חייב על המקום שנדלק מן הפשתן נזק שלם, ועל שאר הבית, יש אומרים²¹ שמשלם נזק שלם²², ויש אומרים²³ שמשלם חצי נזק.

ה. הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב ... בנר חנוכה ... במסכת נל הבירה

הניח החנווני נרו בחוץ, ונדלק הפשתן²⁴, חייב החנווני גם על נזק הפשתן²⁵, וגם על נזק הבית²⁶. אף על פי שהניח נר חנוכה בחוץ משום מצוה²⁷.

לחנות ונדלק הפשתן דג"כ חייב, משום שגם זה כפשיעה שלא שמר גמלו מלהכנס לחנות. ועי' חזו"א ב"ק סימן יא ס"ק יד. פתחי חושן שם הערה מז

²¹ שו"ע שם

²² דעת הרמב"ם ולענ"ד נראה שסובר הרמב"ם כמ"ש הפני יהושע דכיון דאישו גם משום ממונו הוא, חייב על שאר הבית מדין אש דבעל הגמל, שעל ידי פשתנו נעשה ממונו. וכיון שפשע בהדלקתו, חייב גם כשאינו יכול לסלקו משום תחלתו בפשיעה וסופו באונס. ובחזו"א ב"ק סימן יא ס"ק יד כתב שאינו חייב משום אש דממונו, דגזירת הכתוב הוא שבכל מקום שיש בו דין רגל אין דנים בו דין אש, והחזו"א כ"כ לדעת הטור והרמ"א, ואפשר שהרמב"ם לא ס"ל כן, וחיובו משום אש דממונו, משא"כ בגחלת דכלב, הרי אין הגחלת שלו, ואין לחייבו מדין אש דממונו. שם מט

²³ רמ"א שם כדעת הטור וכן נראה דעת רוב הראשונים, דאישו משום חציו, וה"נ חציו דגמל הוא, והו"ל צרורות שמשלם חצי נזק, וכמו גבי כלב וגדיש. ובקצה"ח סימן שצ סוף סק"א הקשה לדעת הרא"ש והטור שגם בזורק חץ אזלינן בתר מעיקרא וכאילו נעשה כל המעשה ואם בא אחר והדליק פטור, א"כ מיד כשהדליק במקום אחד הרי כל הבית כשרוף ונתחייב עליו חצי נזק, וא"כ גם כשמסככת אח"כ למה יתחייב נזק שלם, כיון שבלא"ה היה נשרף מאש דמקום הדליקה. ועי' חזו"א ב"ק סימן יא סק"ט מ"ש בדברי הקצה"ח. ובשבילי דוד כתב דבאש לא אמרינן מנא תבירא, דאפשר שתבא הצלה, כמו שמצינו באו"ח סי' שלט שבגפלה דליקה לא הוי הפקר.

²⁴ שו"ע ונו"כ שם

²⁵ מסתימת הלשון נראה שהחנווני חייב בכל הנזק, ובעל הגמל פטור, ולעיל גבי כלב וחררה נחלקו הפוסקים לגבי חלקם של בעל הגחלת ובעל הכלב, וצ"ע בטעם הדבר. ועי' בפנ"י מ"ש בזה. ועי' צ"ל שדרך בחמות להלך ברח"ר עם משאוי הרי גם זה כרוח מצויה הוא, ונמצא שכל הנזק הוא חציו שלו. ואף על פי שגם הגמל סייע בכך, כל שאפשר לחייב משום חציו אינו נפטור בכך, משא"כ בכלב וחררה, שאין החיוב על הגחלת משום חציו ממש, שהרי אין זה כרוח מצויה, אלא משום שלא שימר גחלתו, והחיוב הוא משום ממונו, שייך שפיר לפוטרו כשיש לו שותף בנזק.

²⁶ וחייב מדין אש, למרות שאינו הולך ומוזיק (שאלו היה מדין בור היה פטור על הפשתן שדינו ככלים), שחיוב החנווני הוא משום שהגמל הוי כרוח מצויה. עיין באבן האזל ב"י יד מנז"מ

²⁷ שהיה לו לישב ולשמר נרו. ובתפארת ישראל ב"י הכונס הקשה מהא דר"ן לצורך שבת בסימן שעח סעיף ח דפטור משום דר"ן ברשות, ותירץ שבמרוצתו א"א שישמור את עצמו, ולענ"ד נראה דלא קשה, שלא פטרו בר"ן ברשות אלא בהזיק, אבל בהזיק חייב, וה"נ בהזיק דמי כיון שאישו משום חציו. פתחי חושן שם הערה נב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ו. המדליק את הגדיש והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור

המדליק בתוך שדה חבירו ויצאת האש, ונאכל הגדיש והיה גדי כפות לו²⁸,
ועבד סמוך לו, ונשרף עמו חייב, על הגדי ולא על העבד מפני שהיה לו
לברוח, היה עבד כפות לו, וגדי סמוך לו, ונשרף עמו פטור על הגדי, דקים
ליה בדרכה מיניה במיתת העבד, שהיה כפות ולא היה יכול לברוח²⁹.

ז. השולח את הבעירה ביד חרש שוטתה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ... כשמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב

כבר התבאר במסכת קידושין דף מב: שהאומר לחבירו להזיק ממון
אחרים³⁰, אף על פי שאמר לו שיפטר, פטור האומר שאין שליח לדבר
עבירה³¹, וחייב המזיק, וגם זה האומר לו שותף בעון³², ורשע הוא שהכשיל
עור וחזק ידי עובדי עבירה³³, וכן בכל שליח להזיק המזיק חייב והמשלח
פטור בדיני אדם, וחייב בדיני שמים³⁴.

²⁸ ואם אינו כפות עיין מ"מ שיש מחייבים שאין בו דעת לברוח אך העיקר לפטור.

²⁹ מ"מ שם ועיין מעשה רקח, שהקשה מוכרח דסבירא ליה דאגדיש חייב ואגדי פטור דהיה לו לברוח, ופטורא
דעבד משום דקם ליה בדרכה מיניה, דאי סבירא ליה דפטורא אכולה קאי הוי ליה לאשמועין רבותא דאף
בגדי כפות פטור מכח פטורא דעבד וכל שכן אם אינו כפות.

³⁰ שו"ע ונו"כ שם שפ"ב

³¹ והב"ח כתב שאם אמר לו בפירוש ע"מ לפטור פטור, ותמה בתרומת הכרי דמה לו להתנות על נזקי חבירו
להפטר, ואם מדין שליחות הרי אין שלד"ע, וכתב הט"ז שאפילו אמר בפירוש ואני אשלם פטור, ומשמע שגם
מדין ערב פטור, וצ"ע מ"ש מזרוק מנה לים שהביא הרמ"א בסימן שפ סעיף א' ב' דיעות, ואפשר שלזה נתכוין
הב"ח דמשמע מדבריו שבע"מ לפטור פטור ובסתם חייב, ועי' תרומת הכרי ובערך ש"י ובד"ג כלל נא סימן כ.
ועין באמרי בינה דיני דיינים סימן יז כתב בשם המקנה בקידושין דף ט שלדעת הפוסקים בזרוק מנה לים חייב
מדין ערב, ה"נ באומר קרע כסות פלוני ואשלם לך חייב, ועיי"ש מה שדן בזה.

³² שו"ע שם

³³ וכתב הסמ"ע שאע"פ שיודע המזיק שהוא של חבירו קראו עור משום שסובר שיהא פטור, אולם אפילו יודע
שלא יהא פטור, או שיודע שהמשלח יהא חייב לשלם יש בזה משום חזוק מעשה עבירה.

³⁴ ומ"מ גרמא בנזקין הוא, כדמוכח גבי שולח את הבעירה ביד חש"ו שחייב מדיני שמים מדין גרמא.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מסר אש לפקח³⁵ שילך וידליק, השליח חייב והמשלח פטור, שאין שליח לדבר עבירה, ומ"מ המשלח חייב מדיני שמים, כשאין שליח לשלם³⁶, ובן אם מסר אש לשומר, השומר חייב.

מסר גחלת³⁷ ביד חרש שוטה וקטן, פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים, שכן דרך גחלת להכבות מאליה, מסר להם שלהבת חייב³⁸ אף מדיני אדם³⁹.

³⁵ שו"ע ונו"ב שם תיח ח

³⁶ נראה דהיינו כשצוה לו להבעיר, אבל כשלא צוה לו להבעיר, אף על פי שלא מסר לו בתורת שמירה, מסתבר שפטור אפילו מדיני שמים, אלא שלפי"ז צ"ע סיפא דמסר לשומר למה לי, והיה נראה לפרש דרישא מיירי שמסר לפקח שילך ויבעיר, וכמ"ש הרמב"ם זה שהבעיר חייב, ובסיפא איירי שמסר לו אש מבערת. פתחי חושן חלק ו פרק ט הערה יג

³⁷ שו"ע ונו"ב שם ז

³⁸ בדברי משפט סימן קפב סק"ב כתב בדעת הריטב"א דדוקא כשאמר לחש"ו להזיק לפלוני והזיקו חייב המשלח משום דברי הויקא, אבל כשאמר להם להזיק סתם והזיקו לאחר מודה הריטב"א דפטור, שלגבי ניזק זה לא הוי ברי הויקא, דשמא יזיקו לאחר, וצ"ע.

³⁹ שמעשיו גרמו. ונראה דלאו מדינא דגרמי היא, אלא כאש ממש, שהרי גם כשמסר בידם ה"ז כרוח מצויה, ובערוה"ש כתב דהוי ברי הויקא, ומשמע שמדינא דגרמי הוא. ועי' קצה"ח סי' שפו, וצ"ע. בדברי משפט סימן קפב סק"ב כתב בדעת הריטב"א דדוקא כשאמר לחש"ו להזיק לפלוני והזיקו חייב המשלח משום דברי הויקא, אבל כשאמר להם להזיק סתם והזיקו לאחר מודה הריטב"א דפטור, שלגבי ניזק זה לא הוי ברי הויקא, דשמא יזיקו לאחר, וצ"ע. ועיין פתחי חושן שם מז